

І.В. Малецька

СИСТЕМА ВМІНЬ У КОНТЕКСТІ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Малецька І.В. Система вмінь у контексті мовнокомунікативної компетенції майбутніх філологів. На основі аналізу наукових джерел із психології та педагогіки (довідкова й нормативна література, монографії, навчальні посібники, дисертаційні дослідження) сформовано систему умінь професійного спілкування студентів-словесників. Доведено, що в сучасній педагогічній теорії ще відсутній єдиний підхід до класифікації умінь спілкування. Тому запропоновано розділити систему вмінь професійного спілкування на чотири компоненти: творчий (уміння визначати інтереси спілкування, спиратися на емоційний досвід, бути врівноваженим, використовувати натхнення); аналітичний (уміння збирати, аналізувати й узагальнювати інформацію, спиратися на інтуїцію); діяльнісний (уміння бути ініціативним, наполегливим, послідовним); мовленнєво-комунікативний (вміння цілісно сприймати інформацію, володіти словом, бути переконливим, тактовним, уміння адаптуватися). Визначено шляхи підвищення ефективності мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів.

Ключові слова: мовнокомунікативна компетенція, підготовка майбутніх філологів, мовнокомунікативні вміння, професійне спілкування вчителя, система умінь.

Малецькая И.В. Система умений в контексте языковой и коммуникативной компетенции будущих филологов. На основе анализа научных источников по психологии и педагогике (справочная и нормативная литература, монографии, учебные пособия, диссертационные исследования) сформирована система умений профессионального общения студентов-словесников. Доказано, что в современной педагогической теории еще отсутствует единый подход к классификации умений общения. Поэтому предложено разделить систему умений профессионального общения на четыре компонента: творческий (умение определять интересы общения, опираться на эмоциональный опыт, быть уравновешенным, использовать вдохновение); аналитический (умение собирать, анализировать и обобщать информацию, опираться на интуицию); деятельностный (умение быть инициативным, настойчивым, последовательным); языковой и коммуникативный (умение целостно воспринимать информацию, владеть словом, быть убедительным, тактичным, умение адаптироваться). Определены пути повышения эффективности языковой и коммуникативной компетенции студентов филологических факультетов.

Ключевые слова: языковая и коммуникативная компетенция, подготовка будущих филологов, языковое и коммуникативное умение, профессиональное общение учителя, система умений.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Реформування системи вищої освіти України виявило ряд проблем, серед яких окреме місце посідає необхідність у вдосконаленні методик викладання української мови у ВНЗ. Саме під час навчання у вищому закладі формуються засади фахового лексичного запасу. Тому якість підготовки фахівця, особливо в умовах нових соціально-економічних і культурних відносин, визначає його ефективність професійної діяльності, ступінь володіння відповідними вміннями й навичками, спроможність використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Насамперед потребують удосконалення методологічні підходи до опанування мови, в основі яких має перебувати технологія індивідуального стилю, мовленнєвої й комунікативної культури.

Аналіз наукових джерел з психології та педагогіки свідчить, що в теорії й практиці методики вищої освіти є чимало результатів, які можуть стати основою підвищення ефективності мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів.

Але між пріоритетними, відповідними до запитів суспільства, завданнями вивчення української мови та умовами реалізації вчителем своєї мовнокомунікативної компетенції спостерігається невідповідність, що заважає задіяні повністю потенційні особистісні вміння педагога-словесника.

Викладене свідчить про актуальність вирішення методологічних завдань, спрямованих на розвиток умінь майбутніх філологів-фахівців у контексті мовнокомунікативної компетенції.

Останні дослідження і публікації, виділення невирішених питань загальної проблеми, якій присвячується стаття. Т. Пушкар у своєму дослідженні вводить термін «комунікативна філософія» і обґрунтовує необхідність застосування філософії комунікацій як методологічної основи розробки технологій спілкування. Автором виокремлено кілька основних моделей комунікації, які впроваджуються в системі вищої освіти, але при цьому наводиться класифікація лише однієї школи [1].

Л. Романишина й А. Конох досліджують особливості формування компетентності майбутніх педагогів під час педагогічної практики. Проте основний зміст статті вчених зведено до переліку принципів, змісту, форм та методів організації педагогічної практики [2].

К. Климова присвятила дисертаційне дослідження питанню формування мовнокомунікативної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей. У роботі проведено аналіз психолого-педагогічної літератури щодо феномену підготовки майбутнього вчителя до мовнокомунікативної професійної діяльності; визначено низку теоретичних понять і дефініцій; теоретично обґрунтовано і практично проведено моніторинг розвитку комунікативних якостей майбутніх учителів-нефілологів; створений цікавий комплекс методичних заходів, спрямованих на формування мовнокомунікативної професійної компетентності у студентів. Проте у своєму дослідженні авторка ототожнює поняття креативності і творчості, що не відповідає загальноприйнятним поглядам на співвідношення цих термінів [3].

В. Підгурська розробила власну методику, в яку включено комплекс нетрадиційних й інноваційних методів та прийомів: «проблемно-пошуковий метод, дискусійний метод, метод тестування, ігрові методи, інформаційні методи, метод спостереження над мовою, метод вправ, кейс-метод, метод «незакінчені речення», метод майстер-класів. Відповідно створено систему завдань, спрямованих на формування кожного з мовнокомунікативних умінь майбутнього вчителя початкових класів» [4 с. 15].

У навчально-методичному посібнику Н. Гальони й І. Дудка наведено низку вправ, тестів, контрольних запитань і пошукових завдань, спрямованих на розвиток мовнокомунікативної компетенції студентів [5].

Досить ефективною є методика О. Дуплійчук, спрямована на підготовку майбутніх педагогів-словесників до застосування проектно-комунікативних технологій. Ми повністю згодні з висновком авторки, що: «Попри достатню кількість наукової літератури з проблеми комунікативних технологій, психолого-педагогічний зміст цього феномена окреслений недостатньо чітко» [6 с. 26].

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Зважаючи на викладене, за мету дослідження поставлено: на основі аналізу наукових джерел із психології та педагогіки визначити ефективну систему вмінь професійного спілкування студентів-словесників; визначити основні умови формування їхньої професійної мовнокомунікативної компетенції.

Виклад методик і результатів досліджень. Динамічні зміни соціальної та культурної складових суспільства зумовлюють таку реформу вищої освіти, яка, окрім іншого, враховувала б особливу підготовку комунікативної компетенції фахівців-словесників.

Безперечно, в основі мовної підготовки лежить технологія індивідуального стилю, мовленнєва культура. А на мовленнєвий стиль зазвичай впливає специфіка професії.

Досліджуючи питання мовної підготовки студентів, необхідно врахувати як історію розвитку самого мовного феномену – засобу спілкування й соціалізації, – так і лінгвістичну теорію.

Комунікативна складова у відносинах між людьми на території нашої країни набула якісно нової форми тоді, коли з'явилися книгозбірні, школи, було створено писемні пам'ятки. Найвідомішими з тих, що збереглися до нашого часу, є твори першого митрополита Київської Русі Іларіона та оратора й мислителя Кирила Туровського, настанови Володимира Мономаха. Багато пам'яток нашої історії мають одну особливість – стильова діалогічність викладу тексту, тобто постійне звернення до читача чи опонента, виклик його на дискусію, спілкування (особливо це помітно в полемічній літературі). Це підтверджує, що вже в давньому суспільстві зароджувалися технології виховання людини, впливу на формування її світогляду. А отже, зароджувалися мовнокомунікативні засоби й прийоми такого впливу.

З XVII століття одним з культурних центрів України стає Києво-Могилянська академія. Учені цього закладу внесли певний внесок у теорію спілкування. Серед них – Феофан Прокопович, риторик, філософ-богослов, громадський діяч і педагог. Він вважав, що талант переконливої мови є так само важливим, як і талант лікування, бо лікування допомагає плоті, а мова переконливо лікує душу. Ф. Прокопович розробив учення про стилі монологічного мовлення та спілкування.

Не оминув цих питань і Г. Сковорода, написавши в XVII столітті два філософських психологічних твори, у яких розробив шляхи розвитку культури через олюднення людини.

Аналіз наукових джерел, проведений дослідницею Т.В. Симоненко, показав, що сучасні фахівці з дидактики й лінгвістики серед ключових навичок, на яких ґрунтується компетенція майбутнього фахівця взагалі та філолога зокрема, визначають:

- узагальнення і обробка інформації (у тому числі лінгвістичної);
- планування інтелектуальної діяльності;
- креативний підхід до мовленнєвих проблем;
- міжособистісна співпраця і спілкування;
- застосування інформаційних технологій у фаховій діяльності.

Авторка звертає увагу, що компетенція формується інакше, ніж набуваються знання. Для набуття знань достатньо передати навчальний матеріал до студента вербальним способом, компетенція формується тільки під час діяльності.

Спілкування завжди посідало провідне місце в житті людини. Саме існування людини передбачає її комунікативний зв'язок з іншими людьми, а людина стає людиною насамперед через спілкування.

Незважаючи на те, що комунікативне спілкування існує всю історію людства, об'єктом наукового вивчення воно стало лише в ХХ столітті.

Чималий доробок у теорію спілкування внесли вчені-психологи. Зокрема, дослідник Б.Г. Ананьєв відмічав: «У повсякденному спілкуванні людина зв'язана нескінченним числом стосунків не тільки з наочним світом, а й із людьми. Механізмом, за допомогою якого ці стосунки встановлюються й розвиваються, є діяльність – праця, спілкування, гра та інші її види» [7].

Досліджуючи природу спілкування, В.М. Бехтерев розглядав його як умову спільної діяльності людей і механізм збереження особистого досвіду. Дослідник трактує спілкування як умову соціалізації, і констатує, що умови спілкування в людей різняться. Учений відмічав також різні умови виховання, яке також впливає на типи спілкування. На думку В.М. Бехтерева, розвиток особистості проходить більш успішно за умови різноманітного і достатньо широкого кола спілкування. В подальших психолого-педагогічних дослідженнях цей висновок цілком підтверджено.

Б. Паригін розробив загальну теорію спілкування, згідно з якою механізмами спілкування є «... соціально-психологічні явища і процеси, що виникають в результаті взаємовпливу людей один на одного, які надають саме безпосередній вплив на рівень їх комунікативної активності, глибину і повноту їхнього психологічного контакту і взаєморозуміння, на характер та ефективність їх комунікативної поведінки» [8].

На думку вченого, спілкування є складним процесом взаємовпливу осіб один на одного. При цьому мова йде не тільки про вербальну взаємодію, а і про емоціональний вплив учасників спілкування. Цей процес має велику кількість форм від високодуховного обміну інформацією до миттєвих, іноді випадкових контактів. Б. Паригін вважає, що спілкування має функції: прояву людської сутності, становлення людства, передумови таких важливих видів психічної діяльності як свідомості і мови, умови існування і органічної потреба людини, фактора існування спільності, джерела інформації. Структуру спілкування учений представив як взаємозв'язок двох аспектів – вагомого й формального, тобто комунікацію та взаємодію зі своєю квінтесенцією та конфігурацією.

У сучасній українській педагогіці питання комунікативного спілкування розглядають А.Й. Капська, А.П. Коваль, Л.О. Савенкова. А.Й. Капська відокремила критерії педагогічних умов формування спілкування:

1. Поінформованість про зміст, форми й функції риторичної діяльності.
2. Усвідомлення значущості риторичних умінь.
3. Ставлення до риторичної діяльності.
4. Володіння спеціальними знаннями і вміннями, необхідними для риторичної діяльності.
5. Міра використання майстерності красномовства у практиці.

Цікавою є думка Л.О. Савенкової. Вона вважає, що кожен викладач має ще в вузі навчитися мовної культури, а не опанувати її під час своєї діяльності.

Мовознавці Ж.П. Соколовська, В.В. Власенко та Л.Ф. Щербачук розглядають усне мовлення як складову частину ділового спілкування. Вони детально розглядають практичні проблеми мовного етикету в діловому спілкуванні. Деякі елементи в усному мовному спілкуванні людей описано авторами у своєму посібнику, де розкриваються мовно-етичні проблеми ділової бесіди, телефонної розмови, наради, звернення, офіційне виголошення наказу, розпорядження, застереження. Учені не лише підкреслюють важливість правильності усного мовлення в офіційно-діловому спілкуванні, але дають

практичний матеріал, яким може скористатися кожен, хто цінує культуру свого усного мовлення.

Багатоскладовий процес спілкування зумовлює існування чималої кількості визначень, видів структур та класифікацій функцій спілкування. Відомі різноманітні підходи до питань структури спілкування. За класифікацією Б. Ломова, існує три рівні взаємовідносин:

1. Макрорівень – спілкування є складною системою взаємодії людини з іншими особами як важливий аспект способу життя.

2. Мезарівень – спілкування є комплексом розрахованих, логічно довершених контактів чи стан, в який потрапляє особа у різні часові відрізки.

3. Мікрорівень – це аналіз взаємозв'язку початкових одиниць спілкування.

Г.А. Андрєєва характеризує структуру спілкування як систему трьох взаємопов'язаних факторів: комунікативного, інтерактивного, перцептивного. О. Бодальов у структурі спілкування розрізняє гностичні і афектні складові.

Методичним підґрунтям для моделювання змісту спілкування як процесу може бути опис його відносно незалежних складових, таких як: ціль, зміст, спілкування; учасники цього процесу, тип взаємовідношень, що встановлюється між ними, спонукання, потреби, спрямованість учасників спілкування, комунікативні здібності суб'єктів спілкування; етико-психологічні особливості спілкування.

Засоби спілкування поділяють насамперед на вербальні і невербальні. До словесної техніки спілкування належать прийоми організації інформування, його форма, риторичні засоби. Несловесна техніка включає пози, жести, міміку, контакт очима. Вміле й коректне вживання несловесної техніки у щоденність, дуже важливе для здобутку успіху спілкуванні. Цей контакт часто більш дієвий ніж природний. Наприклад, контакт очима.

Учені довели, що несловесні реакції менш контролюються людською свідомістю і тому є надійнішими ознаками лицемірства, ніж слово.

О.О. Леонтьєв вирізняє наступні комунікативні вміння: уміння управляти своєю поведінкою, уміння спостереження, уміння соціальної перцепції, уміння розуміти, моделювати особистість студента, його психологічний стан по зовнішніх ознаках, уміння оптимально будувати свою мову, уміння мовного і немовного контакту.

Три групи вмінь спілкування виділяє А.В. Мудрик:

а) уміння використовувати вже перевірені особистістю знання і навички, варіанти рішень, прийоми спілкування в нових зовнішніх умовах;

б) уміння знаходити нове розв'язання задач в будь-яких комунікативних обставинах з варіантів вже апробованих особистістю знань, навичок і прийомів;

в) уміння формувати нові методи і розробляти нові прийоми для застосування у новій комунікативній ситуації.

На думку В.Д. Ширмова, перелік комунікативних умінь містить: уміння бачити бажання оточуючих, співпереживання їм, уміння чути інших, спостерігати за реакцією співрозмовників. Для вдалого виступу перед аудиторією дослідник рекомендує опанувати п'ять умінь: уміння розслаблювати м'язи на обличчі, умінням викликати кретивну спрямованість, уміннями підтримувати контакт з аудиторією, умінням подати себе публіці; умінням застосовувати невербальні методи спілкування.

О.В. Кашник виокремлює шість груп комунікативних умінь, необхідних в процесі спілкування: мовні уміння; соціально-психологічні; психологічні уміння; уміння дотримувати вимог мовного етикету; уміння використовувати невербальні засоби.

А.А. Кидрон указує п'ять груп комунікативних умінь:

- 1) умінь гностичні, тобто умінь пізнавати людей, умінь прогнозувати їх дії;
- 2) умінь гностично-експресивні умінь, а саме умінь слухати, коректно передавати або приймати відчуття;
- 3) експресивні умінь, тобто умінь застосовувати як вербальні так і невербальні засоби;
- 4) експресивно-інтеракціональні умінь, а саме умінь передавати співрозмовнику власні відчуття;
- 5) інтеракціональні умінь, тобто додержання етикету, вмінь застосовувати техніку спілкування.

На думку Л.А. Аухадєєва, комунікативні вмінь складаються з трьох взаємозв'язаних комплексів:

- соціально-психологічний – умінь підтримувати комунікацію у спільній діяльності, стимулювати активність соціальної групи, розвивати самоврядування в групі, об'єднувати колектив;
- комунікативно-організаторські – умінь планувати досягнення цілі, організувати безпосередню роботу групи, аналіз результатів діяльності;
- інтерактивні комунікативні вмінь – вмінь користуватися різними методами спілкування, самоконтролю, чути співрозмовника.

Три групи вмінь комунікативності виділяє С.І. Єршова. Головними уміньми спілкування вона вважає умінь компетентно доводити інформацію, логічно, з використанням аргументів. До перцептивних умінь дослідниця відносить умінь адекватно сприймати особистість співрозмовника, його інтелектуальний рівень, відчувати емоційний стан особи. До інтерактивних умінь вчена включає вмінь корегувати свою поведінку у відповідності до поведінки співрозмовника, встановлювати комунікативний контакт, бути лідером у комунікації.

Для нашого дослідження цікавим є розподіл умінь, який роблять М.Г. Соколова й І.Л. Сіялова. Вони весь комплекс умінь поділяють на дві великі групи – загальнозначущі і спеціальні умінь.

Практичне й теоретичне розв'язання проблеми формування умінь мовнокомунікативної компетенції майбутніх учителів-філологів передбачає аналіз стану сформованості відповідних якісних характеристик студентів та визначення шляхів їхнього розвитку.

Спираючись на психолого-педагогічну концепцію Б. Ананьєва, Н. Кузьміної, О. Леонтєєва про відповідність структури особистості психологічним напрямкам її поведінки стосовно педагогічної діяльності, робимо висновок, що вмінь, які формуються в студентів педагогічних університетів під час навчально-виховного процесу, мають відповідати потребам майбутньої діяльності вчителя.

Висновки та подальші перспективи досліджень. Проаналізувавши наукову, нормативну літературу, монографії, навчальні посібники, дисертаційні дослідження, ми прийшли до висновку, що в сучасній педагогічній теорії відсутній єдиний підхід до класифікації вмінь спілкування.

Ми пропонуємо розділити систему умінь професійного спілкування на чотири компоненти:

- 1) *творчий* компонент складають: вмінь визначати інтереси спілкування, вмінь здійснювати самореалізацію, вмінь займати творчу позицію, вмінь змагатися, вмінь духовного зростання та розвитку, вмінь спиратися на емоційний досвід, умінь

співпереживати, уміння спиратися на почуття гумору, уміння бути врівноваженим, уміння використовувати натхнення, вміння спиратися на волю у спілкуванні;

2) до *аналітичного* компоненту належать: вміння збирати, узагальнювати інформацію, здатність до аналізу та синтезу, уміння спиратися на інтуїцію, уміння спиратися на творчу уяву, вміння вирішувати складні задачі, вміння використовувати світогляд, уміння образно мислити, вміння відстоювати свою думку, вміння самооцінки, вміння додержуватись індивідуального стилю спілкування, вміння додержуватись самостійності сприйняття;

3) до *діяльнісного* компоненту включено: вміння зосереджуватися, вміння бути відповідальним, уміння бути ініціативним, уміння бути наполегливим, уміння бути послідовним, уміння доводити свої думки та почуття, вміння аналізу навчально-виховних ситуацій; уміння прагнути до лідерства;

4) *мовленнєво-комунікативний* компонент складають: уміння цілісно сприймати інформацію, вміння відчувати почуття міри, здатність до естетичної оцінки, вміння відчувати красу слова, вміння спиратися на естетичну сенситивність, вміння бути тактовним, уміння адаптуватися, уміння володіти словом, вміння самоствердитися в колективі, вміння бути переконливим, уміння бути лояльним до критики, вміння подолати скутість.

Отже, система вмінь мовнокомунікативної компетенції майбутніх філологів складається з чотирьох компонентів – творчий, аналітичний, діяльнісний і мовленнєво-комунікативний. У подальшому планується розробити методику визначення рівня сформованості відповідних ознак студентів та сформувані комплекс педагогічних впливів щодо їхнього розвитку.

Список використаних джерел

1. Дуплійчук О.М. Комунікативна філософія як методологічна основа розробки комунікативних технологій у професійній підготовці вчителів-філологів / О.М. Дуплійчук // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2012. – № 63. – С. 168-172.
2. Романишина Л.М. Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики / Л.М. Романишина, А.П. Конох // Вісник Запорізького національного університету: Зб. наукових праць. Фізичне виховання та спорт. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. – С. 90-94.
3. Климова К.Я. Формування мовнокомунікативної професійної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / К.Я. Климова. – К., Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2011 – 516 с.
4. Підгурська В.Ю. Формування мовнокомунікативних умінь у майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В.Ю. Підгурська. – К., Ін-т педагогіки НАПН України, 2011 . – 20 с.
5. Гальона Н. Основи мовознавчої творчості в МАН : навч.-метод. посібник / Н.П. Гальона, І.В. Дудко. – К. : [НЦ МАН України], 2012. – 308 с.
6. Ананьев Б.Г. Психология педагогической оценки / Б.Г. Ананьев // Избранные психологические труды : в 2 т. – М. : Педагогика, 1980. – Т. 2. – С. 133-161.
7. Парыгин Б.Д. Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории / Б.Д. Парыгин. – СПб : ИГУП, 1999. – 592 с.

Spisok vikorostanih dzherel

1. Dupliichuk, O.M. (2012). Komunikatyvna filosofiiia yak metodolohichna osnova rozrobky komunikatyvnykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi vchyteliv-filolohiv [Communicative philosophy

- as a methodological basis for the development of communication technologies in the training of teachers of philology]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. Ivana Franka. – Bulletin Zhytomyr State University by Ivan Franko*, 63, 168-172.
2. Romanyshyna, L.M., & Konokh, A.P. (2012). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi pedahohichnoi praktyky [Features of formation of professional competence of future primary school teachers in the teaching practice]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu: Zb. naukovykh prats. Fizychno vykhovannia ta sport – Journal of Zaporizhzhya National University: Collection of scientific papers. Physical education and sport*. Zaporizhia: Zaporizhzhya National University [in Ukraine].
 3. Klymova, K.Ya. (2011). Formuvannia movnokomunikatyvnoi profesiinoi kompetentnosti studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei pedahohichnykh universytetiv [Formation of linguistic and communicative competence of students of non-philological professional specialties pedagogical universities]. *Doctor's thesis*. Kiev [in Ukraine].
 4. Pidhurska, V.Yu. (2011). Formuvannia movnokomunikatyvnykh umin u maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi pedahohichnoi praktyky [Formation of linguistic and communicative skills of primary school teachers in the teaching practice]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kiev [in Ukraine].
 5. Haliona, N., & Dudko, I. (2012). *Osnovy movoznavchoi tvorchosti v MAN: navch.-metod. posibnyk [Fundamentals of linguistic creativity in the Small Academy of Sciences: Teach method. manual]*. Kiev: NC SASU [in Ukraine].
 6. Ananiev, B.G. (1980). Psychology of educational evaluation. *Fav. psychological works*. B.G. Ananiev (Vols. 1-2; Vol. 1). Moscow: Pedagogika [in Russian].
 7. Parygin B.D. *Sotsialnaia psikhologia. Problemy metodologii, istorii i teorii [Social Psychology. Problems of methodology, history and theory]*. Saint Petersburg [in Russian].

Malecka I.V. Skill System in the Context of Linguistic and Communicative Competence of the Future Philologists. Based on analysis of scientific literature on psychology and pedagogy (normative reference books, monographs, textbooks, dissertations) has formed a system of professional communication skills of students of language and literature. It is proved that in the modern educational theory there is no single approach to the classification of communication skills. Therefore, proposed to divide the system of professional communication skills in the 4 components: creativity (ability to identify the interests of communication, based on the emotional experience, to be balanced, to use inspiration); Analytical (the ability to collect, analyze and synthesize information, to rely on intuition); the activity (ability to be proactive, persistent, consistent); linguistic and communicative (the ability to perceive information holistically, own words, to be persuasive, tactful, adaptability). Identify ways to improve the effectiveness of language and communicative competence of students of philological faculties. These suggestions can be used in teaching practice in preparation for the professional activity of future philologists.

Keywords: *linguistic and communicative competence, training of future philologists, language and communication skills, professional communication teacher, system skills.*